

Lituània és diferent

Durant tot l'any 1989, però més encara en aquests primers dies del 1990, els lituans han estat permanentment d'actualitat. Ignorant que els nacionalismes ja estan passats de moda, ignorant que l'autodeterminació està superada, oblidant el realisme polític immediat, i desconeixent la major part dels arguments unitaris i unificadors que circulen a l'altre extrem d'Europa, els lituans han decidit tirar al dret pel seu camí. Pacíficament, però de manera decidida, convençuts que les seües fidelitats bàsiques no han d'anar dirigides a l'Estat Soviètic, ni a la Constitució, ni al Partit que governa a Moscou, sinó al seu propi poble i nació.

Llavors, en aquest extrem del sud d'Europa, el cas de Lituània ha anat despertant alhora reaccions de simpatia i de recel. D'una banda, ¿qui i en nom de què pot negar-los mèrit i raó als lituans? D'altra banda, l'exemple és massa perillós, i cal prendre distàncies. Personalitats molt importants ja expliquen a la premsa que «açò no és Lituània», i que per tant les situacions —les de fet, i sobretot les de dret— no poden ser comparades. Efectivament, Catalunya —ni el País Valencià, ni els Països Catalans— no és Lituània. Però les comparacions sí que es poden fer: allà, com ací, hi hagué un estat medieval consolidat i en algun temps extens i poderós (els segles XIV i XV, coincidència), que després va ser, per matrimonis i guerres, incorporat en monarquies més grans: a Polònia primer, a partir del segle XVI, i a Rússia a partir del segle XVIII. Un país amb llengua, cultura i història pròpia, sotmès a successius intents de polonització i de russificació després, i que comença una renaixença lingüística, cultural i política en la segona meitat del segle XIX. Fins ací, la comparació no sembla forçada. La di-

ferència és que, per avatars del final de la I Guerra Mundial i de la contracció de les fronteres de l'Imperi Rus en esdevenir URSS, Lituània (amb Estònia i Letònia) va tenir vint anys d'independència. El 1940, tornava a l'imperi. Lituània és diferent, en efecte. Però en això només. No en les raons russes, ni en la immigració russa, ni en la idea russa de no tolerar la pèrdua d'una antiga província de la Santa Rússia.

És diferent, sobretot, per la voluntat dels lituans. No tenen por que els diguen que van «contra la història», que són «deslleials» i que no és moment de «trençar grans unitats polítiques». Els lituans —com els catalans i els bascos—, quan cal, omplen els carrers amb manifestacions. Però el seu Parlament —compost per membres del mateix partit que governa a Moscou— no fa afirmacions abstractes de no renúncia al dret d'autodeterminació: les aplica, reservant-se, al marge o contra la Constitució soviètica, drets de veto, poder econòmic i capacitat de planificar el propi futur i les relacions amb l'URSS-Rússia.

I és diferent, més encara, perquè el cap de l'estat i del partit de l'URSS, com a reacció a la gosadia dels lituans, no reacciona amenaçant de paraitzar o reduir els poders de la república. Diu «ja en parlarem, perquè de tot es pot parlar», viatja a Lituània, baixa al carrer, i exposa les seües raons. Vol evitar, evidentment, que Lituània se separa de l'URSS, però no nega que hi tinga dret. No apel·la a la unitat sagrada de la pàtria, no provoca soroll de sabres o de tancs. Diu «és millor que continuem junts, però ja discutirem entre tots en quines condicions». I en tot cas, diu, tindreu més llibertat que ara. No menys. Lituània és diferent, en efecte. Molt diferent.